

Konference v Mistrovicích

Mistrovice v Orlických horách hostily několik set účastníků na konferenci, kterou každoročně pořádá společnost VVS Verměřovice. Posledním přednášejícím na konferenci společnosti VVS Verměřovice byl slovenský spolupracovník společnosti ing. Roman Mokráň s příspěvkem na téma »pohoda krav«.

V posledních letech je tlak veřejnosti ohledně pohody hospodářských zvířat veliký. Evropská unie má stále větší legislativní požadavky z tohoto ohledu.

Proč právě toto téma?

Také sám chovatel přišel na to, že pokud dopřeje dojnícím (ale i ostatním zvířatům) maximální pohodlí v ustájení, svobodu pohybu a potřebné kvalitní krmivo včetně čisté pitné vody s dopřáním odpočinku, dojnice se odvděčí dobrým zdravotním stavem a vysokou produkcí.

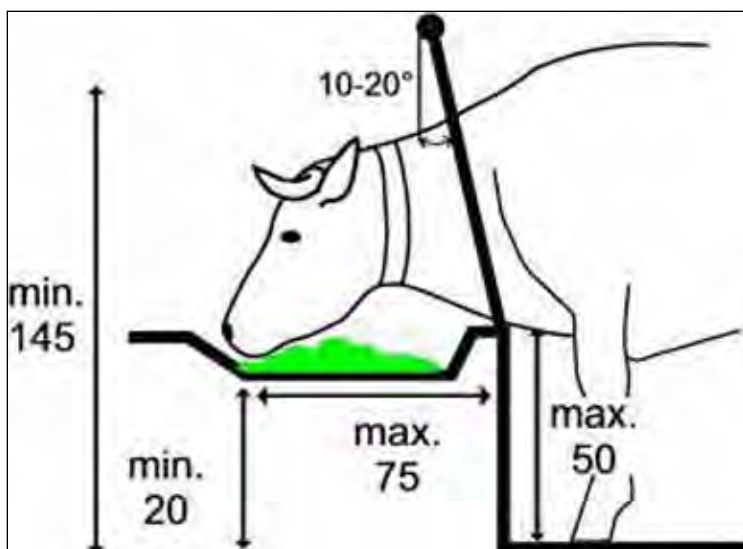
Přesto není praxe tak růžová, jak by se mohlo zdát. Stáje byly mnohdy

rekonstruované již před desetiletím, mnohdy ještě víc. Mezitím zvířata vlivem šlechtění vyrostla a boxové postýlky se staly nevyhovujícími.

To dokládá i skutečnost, že pouze 1 % boxového ustájení zcela vyhovuje kravskému pohybu a umožňuje jim bezproblémové vstávání. U 30 % zvířat se dokonce vyskytují otoky a odřeniny způsobené nevyhovujícími technologiemi. Stejně procento krav vykazuje kulhání, přičemž 50 % dojníc po otelení trpí subklinickými laminitidami.

Kvalitní krmné dávka

»S ohledem na zajištění dostatečné

kvalitní krmné dávky lze také zmínit skutečnost, že až 80 % krav má nedostatek krmné dávky v čase od půlnoci do páté hodiny ránní,« uvedl ing. Mokráň.

»Dalším průšvihem našich chovů je fakt, že 68 % krav ze sedmi tisíc sledovaných případů bylo předojováno, čímž se výrazně zhoršoval zdravotní stav struků a vznikly tak podmínky vhodné pro rozvoj hyperkeratózy.«

Na některých vysokoužitkových farmách se lze setkat s vysokým procentem dislokací slezu. Běžně je to 3 až 5 %, občas však dokonce k 10 %.

»Z holandských výzkumů vyplývá, že až 25 % vzorků napájecí vody byla zcela nevyhovující kvality s tím, že dalších 25 % také nevyhovovalo normám na pitnou vodu. Jak by tato situace asi dopadla v našich chovech? Znájí naši chovatelé kvalitu napájecí vody v napáječkách? Jde ještě vůbec o vodu, či se z napáječek stávají nádoby na kejdu?« tázal se ing. Mokráň posluchačů.

»Proto musíme neustále hledat v našich chovech rezervy a snažit se nedostatky zlepšit tak, aby odpovídaly fyziologii zvířat. Základem úspěchu je pouze respektování přirozené etologie.«

Domestikace skotu

Skot, potažmo většina hospodářských zvířat, se vyvíjela velmi dlouho bez našeho omezení. Vývoj turkotických sahá 750 000 let do historie. Z tohoto hlediska jen velmi krátkou dobu žijí po našem boku. Domestikace započala před pouhými devíti tisíci lety.

Již z tohoto důvodu je nesmírně důležité respektovat jeho přirozené chování a potřeby. A to se nám musí podařit v maximální možné míře. Musíme nejprve pochopit jeho podstatu, teprve poté můžeme jeho vlastností využít.

Skot je stádové zvíře, které tvoří sociální skupiny po 20 až 30 jedincích. Větší skupina než 50 zvířat již může působit problémy, které vedou k většímu počtu konfliktů a posléze i k tvorbě podskupin. Jelikož její domovinou jsou volné stepi a lesy, potřebují pro svůj pohyb dostatečně velký prostor. Nemají proto rády přílišné natěsnání v malém prostoru. Jejich optimální vzdálenost od sebe je půl až tři metry.

Etologie a krmení

Další otázkou je etologie krmění. Každá dojnice by měla trávit tři

až šest hodin denně žraním. Příjem potravy je však rozdělen do 9 až 12 denních cyklů (u prvotetek více). Pokud toto budeme respektovat, můžeme dosáhnout vyššího příjmu sušiny, a tím i užitkovosti.

Důležitý je také prostor u žlabu, ale i rozměry a výška krmného stolu či žlabu. S tím souvisí i dostatek napáječek. V každé skupině musí být minimálně dvě napáječky. Nad 20 zvířat je třeba přidat třetí. Prostor u napáječky je dán pro každou krávu 6 cm délky. Pokud je napáječka umístěna v chodbě, musí mít chodba min. šířku 2,4 metru. Samozřejmostí je i snadno čistitelná napáječka s temperovanou čistou pitnou vodou.

»Dojnice potřebuje na tvorbu jednoho litru mléka vypít 4 až 5 litrů vody, z čehož lze snadno dopočítat kolik vypije vody vysokoprodukční dojnice. Při užitkovosti 45 litrů to je 180 litrů vody! Přitom krávy pijí asi v 16 periodách během dne. Za minutu dokážou naráz vypít až 20 litrů vody.

Etologie a ustájení

Ustájení krav musí korespondovat s přirozenou motorikou pohybu při vstávání u uléhání. Pokud boxy nebudou splňovat podmínku pro přirozený pohyb, nebudou si do postýlek krávy lehat. Důležitý je zejména prostor před hlavou, který by měl dosahovat optimálně jednoho metru. Důvodem je přirozené zhoupnutí krav dopředu při vstávání.

Co se týká zacházení s kravami, je třeba mít na paměti, že jde o nedůvěřivá zvířata, která mají strach. Také fyziologie zde hraje velkou roli. Krávy mají panoramatické vidění, ale špatné prostorové. Dopředu tedy vidí pouze úhel 60 stupňů. Jde tedy pou-

ze tam, kam vidí. Také špatně vnímá výškové rozdíly. Proto mívají krávy problém se schody. Dobře ale vnímá pohyb.

»Z pokusů jsme vyzorovali, že krávy sice mají strach z úzkých prostor, ale pouze v případě, že jim dopřejeme málo času na prozkou-

mání situace. Pokud jim dopřejeme času dostatek, nemají obavy překážku překonat,« instruoval chovatele ing. Mokráň.

Dojnice a stres

Moderní zacházení s kravami se vyvaruje stresu. Stres totiž pro dojnice znamená vysokou hladinu adrenalinu, který snižuje užitkovost a činí zvířata náchylnými k onemocněním. A naopak. Pokud po dojnicích vyžadujeme vysokou užitkovost, je bezstresové zacházení naprosto nezbytné. Nejen, že navíc zlepší zdravotní stav, ale také zvyšuje bezpečnost a snadněji se zvládají krizové situace.

Jak tedy zacházet s kravami bez stresového působení? Jde o metodu založenou na základě správného pohybu a pozice. Kromě toho lze využít také lákání na krmivo. Bezstresové zacházení však vyžaduje trpělivost ošetřovatele a znalost základních principů. Je třeba respektovat vlastnosti zvířete a mít jej pod kontrolou.

Každá kráva má kolem sebe tři zóny. Jednu neutrální, kde si člověka nevšímá, druhou pozorovací, kdy si člověka hlídá a třetí nejbližší zónu pohybovou, v níž reaguje pohybem. A právě toho lze při manipulaci snadno využívat. Je třeba si ale uvědomit, že každé zvíře může mít tyto zóny odlišně veliké.

Dojení a etologie

Základem fyziologické péče o krávy na dojně je hormon oxytocin. Ne nadarmo se mu říká také hormon lásky, štěstí a pohody. Oxytocin způsobuje děložní kontrakce při porodu, vylučuje se také při pohlavním dráždění a má za úkol ulehčit transport spermií do vejcovodů. V laktaci je důležitý pro ejekci mléka. Má také vliv na psychické funkce, neboť hraje roli jako neurotransmitter a neuro-modulátor.

Naopak adrenalin je vyvolaný stresem společně s kortizolem a působí na receptory buněk hladké svaloviny. Zapříčiňuje tak kontrakce kanálků v mlékovodech, čímž brání postupu mléka z alveol do mléčné cisterny.

Mezi oběma hormony tak funguje antagonistický vztah. Tělo však neumí naráz produkovat oba hormony, tudíž následkem stresu se blokuje spouštění oxytocinu, a tedy i spouštění mléka.

»Z hlediska chování krav je proto třeba zajistit pohodu nejen na dojně, ale také při nahánění krav do dojírny. Nejdůležitější je tento okamžik u prvotetek a zejména u prvního dojení. Zvíře si na chození do dojírny musí zvyknout a nesmí ho stresovat,« zakončil přednášku ing. Roman Mokráň.

Text a foto Soňa JELÍNKOVÁ

